

Kunskapsdokument

för yrkesverksamma som
kommer

i kontakt med
människohandel
och prostitution

Södermanlands län

Titel: Kunskapsdokument för yrkesverksamma som kommer i kontakt med
människohandel och prostitution
Utgiven av: Länsstyrelsen i Södermanlands län
Utgivningsår: 2015
Författare: Kirsi Sedell Masters i samarbete med representanter från följande
myndigheter. Polismyndigheten, Migrationsverket, Åklagarmyndigheten,
Socialtjänsterna i länet samt Landstinget
Foto: Länsstyrelsen/Kulturföreningen Fogelstad
Diariernr: 801-331-2015
Rapportnr: 2015:12
ISSN-nr 1400-0792

Rapporten finns på: www.lansstyrelsen.se/sodermanland/publikationer

Innehåll

Inledning	5
Människohandel, prostitution och koppleri	7
Människohandel	7
Omfattning i länet.....	8
Prostitution.....	9
Omfattning i länet.....	9
Koppleri.....	10
Omfattning i länet.....	10
Sexuella tjänster på internet	11
Mörkertal	12
Lagstiftning på området.....	12
Människohandel	12
Koppleri/ grovt koppleri	12
Köp av sexuell tjänst	13
Att se och upptäcka människohandel, prostitution och koppleri	13
Samverkansaktörer.....	15
Polismyndigheten	15
Människohandel	16
Att se och upptäcka människohandel, prostitution och koppleri	16
Åklagarmyndigheten.....	16
Förundersökningsledare	16
Tidsbegränsat uppehållstillstånd, TUT.....	17
Samordningsrutiner	17
Migrationsverket	17
Identifiering	17
Rutiner gällande barn	18
Rutiner vid misstanke	18
Tillstånd	18
Ekonomiskt ansvar.....	19
Återvändande	19
Till vem på Migrationsverket vänder man sig?.....	20
Socialtjänsten.....	20
Socialtjänstlagen 2001:453.....	20
Hur kan Socialtjänsten nås av information rörande prostitution.....	22
och människohandel?.....	22
Återvändande	22
Särskilda behov gällande personer under 18 år	22

Samordningsrutiner	23
Landstinget Sörmland	23
Hur kommer hälso- och sjukvården i kontakt	24
Anmäla brott – Sekretessgenombrott	24
Samverkansarenor	24
Länsstyrelsen	25
Samordning	25
Samverkansgrupp – ”spetsgruppen”	25
Information	25
Verktyslåda	26
Nationellt Metodstödsteam (NMT)	26
Misstänker du människohandel?	26
Länkar	26
Att se och upptäcka prostitution och människohandel	27
Indikatorer som kan ge misstanke om att en person är utsatt för människohandel, prostitution eller koppleri	27
När det gäller barn, tänk även på följande:	27
För Socialtjänsten att särskilt tänka på när det gäller barn:	28
Kontaktuppgifter	29
Polisen	29
Kommuner	29
Migrationsverket	29
Landstinget	30
Länsstyrelsen	30
Referenser	31

Inledning

Initiativet till detta regionala kunskapsdokument har tagits av Länsstyrelsen i Södermanlands län inom regeringens uppdrag att stärka samverkan för att motverka prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

Utgångspunkterna för arbetet är FN:s definition av våld mot kvinnor, regeringens jämställdhetspolitik, 4:e inriktningsmålet Mäns våld mot kvinnor samt FN:s konvention om barns rättigheter. Prostitution och människohandel för sexuella ändamål är ett allvarligt hinder för social jämlikhet, för jämställdhet och för att kunna få mänskliga rättigheter. Människohandel är en djup kränkning av individens människovärde och rätt att få bestämma över sitt liv och sin kropp.¹

Barnkonventionen

Artikel 19

Varje barn har rätt att skyddas mot fysiskt eller psykiskt våld, övergrepp, vanvård eller utnyttjande av föräldrar eller annan som har hand om barnet.

Artikel 34

Varje barn har rätt att skyddas mot sexuella övergrepp och mot att utnyttjas i prostitution och pornografi.

Artikel 35

Ingen får köpa eller sälja ett barn. Staten ska bekämpa handel med barn.

Syftet med kunskapsdokumentet mot prostitution och människohandel i Södermanland är:

- att öka kunskaperna om prostitution och människohandel hos all personal som i sitt arbete kommer i kontakt med personer utsatta för prostitution och människohandel
- att tillhandahålla verktyg till personal som i sitt arbete kommer i kontakt med personer utsatta för prostitution och människohandel
- att synliggöra parternas ansvarsområden för att säkerställa att personer utsatta för prostitution och människohandel ska få det stöd och den hjälp de har rätt till

I Södermanland bildades på initiativ av Länsstyrelsen 2014 en spetsgrupp för arbetet mot prostitution och människohandel. Syftet med spetsgruppen är att stärka samverkan mellan olika aktörer i länet för att i förlängningen motverka prostitution och människohandel.

---

¹ Regeringskansliet, Integrations- och jämställdhetsdepartementet, *Mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål*.

En grundläggande kunskapsbas inom området är ett ovärderligt verktyg för att uppnå en effektiv samverkan, vilket i sin tur är en nödvändighet för att effektivt förebygga och motverka dessa problem.

I spetsgruppen ingår representanter för Polismyndigheten, Migrationsverket, Åklagarmyndigheten, representant för socialtjänsterna i länet, Landstinget och Länsstyrelsen. Länsstyrelsen samordnar arbetet. Samtliga parter har bidragit med text till kunskapsdokumentet. Länsstyrelsen har samordnat arbetet och utarbetat slutprodukten.

Kunskapsdokumentet, som parterna har ett gemensamt ansvar för, utgör en viktig grund i det fortsatta arbetet med att utveckla en samverkansplan.

Människohandel, prostitution och koppleri

Människohandel

Människohandel är en fråga om mänskliga rättigheter som innebär grova kränkningar av människors värdighet och medför livslångt lidande för dem som utsätts. Människohandel utgör också ett allvarligt hinder för social jämlikhet och jämställdhet mellan könen. Framförallt kvinnor och barn rekryteras, transporteras och säljs för att utnyttjas i prostitution.

Brottet människohandel är sedan 2002 straffbart i Sverige och regleras i brottsbalken. Det ger fängelse i lägst två år och högst tio år.

Människohandelsbrottet består av tre olika delar. Alla tre delar måste vara uppfyllda för att en handling ska kunna dömas som människohandel.

VAD: Människohandlaren rekryterar, transporterar, överför, inhyser eller tar emot personen. De olika handlingarna kan göras av olika människohandlare. Det kan vara så att människohandlaren endast rekryterar personen.

HUR: Människohandlaren använder ett otillbörligt inflytande som han eller hon har över personens handlingar och som begränsar personens möjligheter att påverka sin situation. Det kan ske genom våld, hot eller vilseledning.

Människohandlaren kan också utnyttja att personen är i en utsatt situation. En utsatt situation kan till exempel vara att personen är flykting, har en funktionsnedsättning eller sjukdom, eller är beroende av narkotika. Det kan också handla om ekonomisk utsatthet där personen även kan ha en skuld till människohandlaren.

När det handlar om ett barn, alltså en person under 18 år, behöver denna del inte vara uppfyllt.

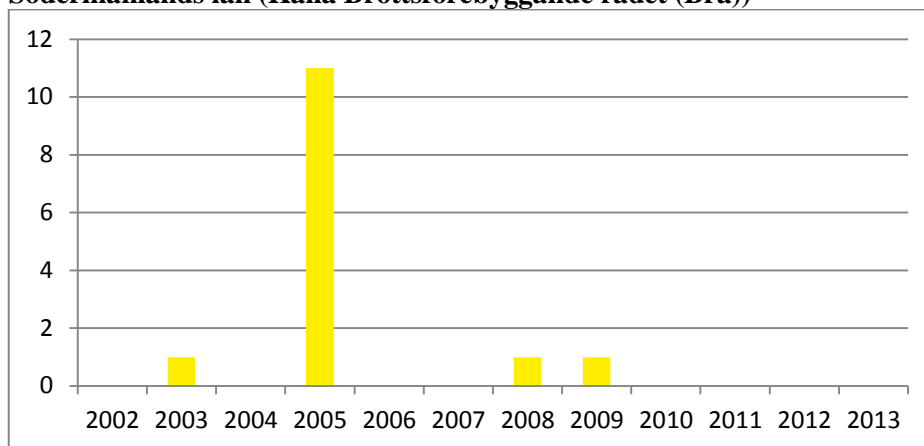
VARFÖR: Det räcker inte med att människohandlaren har rekryterat personen genom att t ex lura honom eller henne. Människohandlaren måste göra det av en viss anledning i syfte att exploatera personen till exempel för sexuella ändamål i prostitution, för pornografi eller arbete på en strippklubb. Det är viktigt att komma ihåg att det inte spelar någon roll om personen har samtyckt, eftersom denne inte kan samtycka till någonting om han eller hon är hotad eller befinner sig i utsatt situation.

Människohandelslagen omfattar sedan juni 2004 även exploatering för andra ändamål än sexuella. Arbetskraftsexploatering - att en persons arbetskraft utnyttjas i en situation som den drabbade inte kan ta sig ur - handel med mänskliga organ och en situation då en person blivit tvingad in i ett äktenskap kan vara människohandel. Det kan också handla om att tvingas begå brott eller tigg. Läs mer under avsnittet "Lagstiftning".

Omfattning i länet

Under perioden 2002 – 2013 har det i Södermanlands län anmälts 14 fall av människohandel för sexuella ändamål. Det senaste anmälda fallet skedde år 2009.

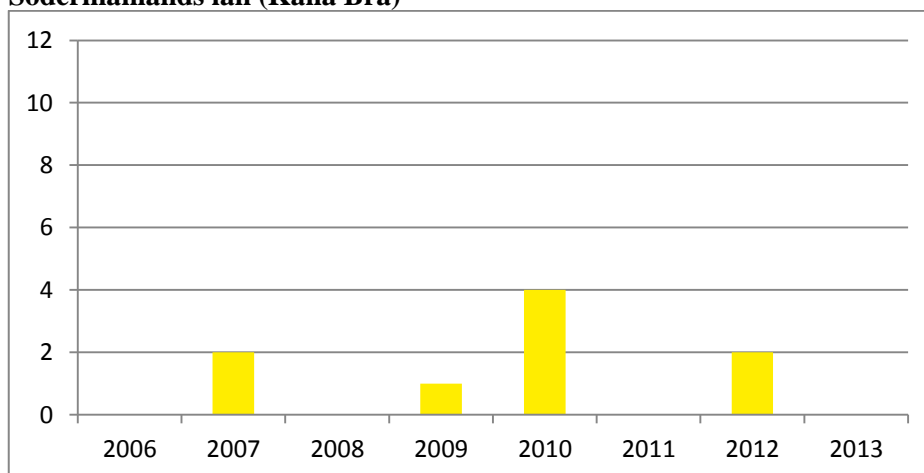
Antal anmälda fall av människohandel för sexuella ändamål i Södermanlands län (Källa Brottsförebyggande rådet (Brå))

I genomsnitt ligger andelen anmälda fall per 100 000 invånare på 0 både i riket och i länet. År 2005 var nivån dock mycket hög, 4 anmälda fall per 100 000 invånare. Det året anmäldes 14 av totalt 44 fall i riket i Södermanlands län.

Under perioden 2006-2013 anmäldes 9 fall av människohandel för annat än sexuella ändamål i Södermanlands län. Det senaste anmälda fallet anmäldes 2012.

Antal anmälda fall av människohandel för annat än sexuella ändamål i Södermanlands län (Källa Brå)

I genomsnitt ligger andelen anmälda fall per 100 000 invånare mellan 0-1 både i riket och i länet. År 2005 var nivån dock mycket hög, 4 anmälda fall per 100 000 invånare. Det året anmäldes 14 av totalt 44 fall i riket i Södermanlands län.

Prostitution

Prostitution är en situation där ett köp eller ett försök till köp av sexuell tjänst av en annan person förekommer. Det kan röra sig om människohandel för sexuella ändamål eller koppleri. Personer i prostitution syftar på dem som utför sexuella tjänster mot ersättning.

Att köpa sexuell tjänst är förbjudet sedan 1999. Den som skaffar sig en tillfällig sexuell förbindelse mot ersättning kan dömas till böter eller fängelse i upp till ett år. Med sexuell förbindelse avses samlag eller annat sexuellt umgänge. Ersättningen kan vara både ekonomisk eller i annan form, såsom narkotika, alkohol eller saker. Att försöka köpa sex är också straffbart.

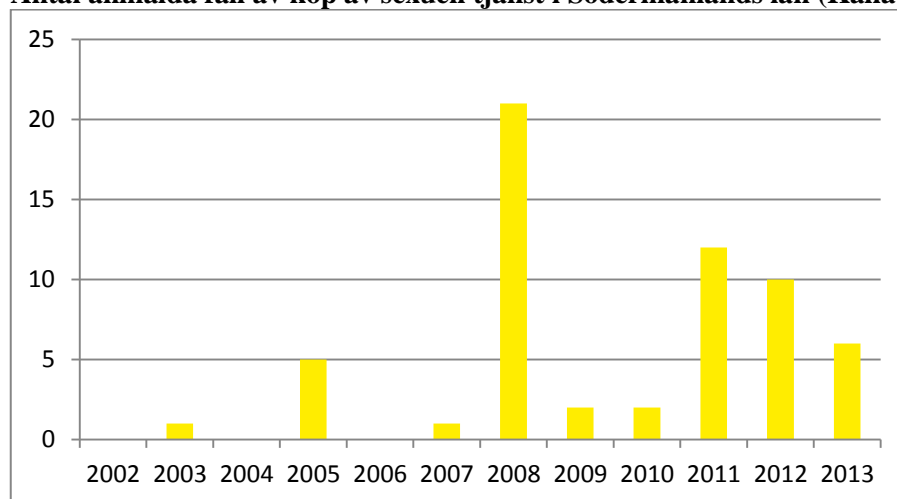
Lagstiftaren har valt att förbjuda att köpa, men inte att sälja sexuella tjänster, eftersom det inte anses rimligt att också straffa personen i prostitution. De flesta som säljer sex är kvinnor och flickor uppväxta och bosatta i Sverige. En person som är prostituerad är ofta i en utsatt situation och missbruk och kriminalitet i olika former är inte ovanligt i sammanhanget.

Vid köp av sex av en person som är under 18 år, kan straffet bli ända upp till två års fängelse. Om personen är under 15 år kan köpet bedömas som våldtäkt. Läs mer under avsnittet ”Lagstiftning”.

Omfattning i länet

Under perioden 2002-2014 anmäldes 60 fall av köp av sexuell tjänst i Södermanlands län.

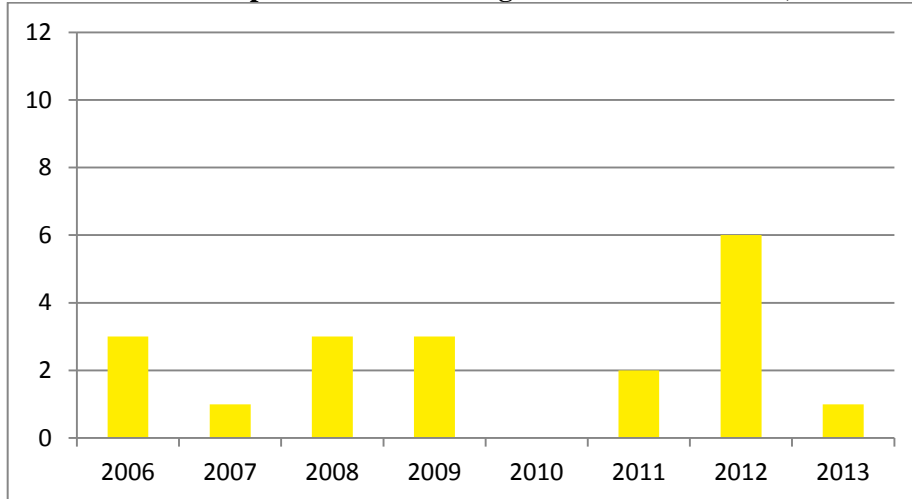
Antal anmälda fall av köp av sexuell tjänst i Södermanlands län (Källa Brå)

Andelen anmälda fall per 100 000 invånare varierar stort i riket under tidsperioden mellan 1-14. Under samma tidsperiod varierar andelen i länet mellan 0-8 fall per 100 000 invånare. Under hela perioden utom år 2008 ligger andelen i länet under riksgenomsnittet. År 2008 är andelen i Södermanlands län 8 anmälda fall jämfört med 2 anmälda fall per 100 000 invånare i riket.

Under perioden 2006-2013 anmäldes 19 fall av köp av sexuell handling av barn under 18 år i Södermanlands län.

Anmälda fall av köp av sexuell handling av barn under 18 år (Källa Brå)

Andelen anmälda fall per 100 000 invånare varierar under tidsperioden mellan 0-2 i både riket och länet. Under hela perioden utom år 2008 och 2012 ligger andelen i länet på samma nivå eller strax under riksgenomsnittet.

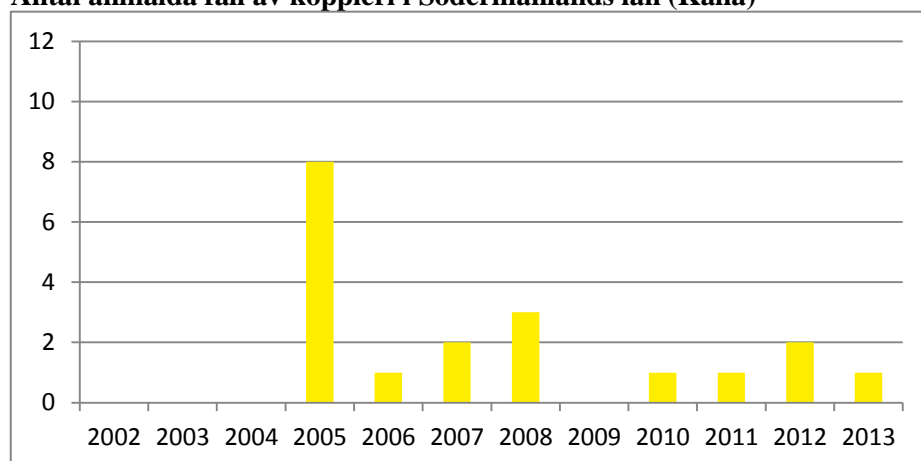
Koppleri

Om en person främjar eller på ett otillbörligt sätt ekonomiskt utnyttjar att en annan person säljer sex, kan personen dömas för koppleri. Att främja är att aktivt bidra till att någon börjar eller fortsätter med att sälja sex. Det kan handla om att hålla vakt eller meddela adresser, hyra ut en lägenhet eller att ordna skjuts. Även att psykiskt påverka någon kan vara att främja den personen. Vid ekonomiskt utnyttjande kan det handla om att kopplaren (hallicken) inte aktivt främjar att en person säljer sex, men ändå utnyttjar det genom att ta del av intäkterna. För koppleri döms till fängelse i högst fyra år. Om brottet anses grovt, till exempel för att det har inneburit ett hänsynslöst utnyttjande eller för att verksamheten varit i organiserad form, döms till fängelse i lägst två år och högst åtta år. Läs mer under avsnittet ”Lagstiftning”.

Omfattning i länet

Under perioden 2002-2013 har det i Södermanlands län anmälts 19 fall av koppleri.

Antal anmälda fall av koppleri i Södermanlands län (Källa)

Under perioden ligger andelen anmälda fall per 100 000 invånare konstant på 1 i riket. I länet varierar det mellan 0-1 fall per 100 000 invånare förutom år 2005 när andelen är 3 fall per 100 000 invånare.

Sexuella tjänster på internet

En kartläggning av eskortannonser och profiler på internet som presenteras i rapporten "Prostitutionen i Sverige 2014. En omfattningskartläggning" (Länsstyrelsen i Stockholms län) visar följande resultat.

Län	Profiler		Annonser	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Blekinge län	0	0	0	0
Dalarnas län	16	0,34	6	0,09
Gotlands län	0	0	0	0
Gävleborgs län	44	0,92	9	0,14
Hallands län	46	0,96	8	0,12
Jämtlands län	2	0,04	0	0
Jönköpings län	42	0,88	2	0,03
Kalmar län	2	0,04	0	0
Kronobergs län	36	0,75	2	0,03
Norrbottnens län	88	1,84	7	0,11
Skåne län	760	15,93	425	6,61
Stockholms län	2215	46,44	4846	75,37
Södermanlands län	37	0,78	33	0,51
Uppsala län	115	2,41	6	0,09
Värmlands län	0	0	7	0,11
Västerbottens län	57	1,19	29	0,45
Västernorrlands län	45	0,94	3	0,05
Västmanlands län	46	0,96	21	0,33
Västra Götalands län	1021	21,4	950	14,77
Örebro län	75	1,57	10	0,16
Östergötlands län	123	2,58	21	0,33
Totalt antal	4770		6430	

Mörkertal

Man beräknar att mörkertalet är stor. Det är svårt att ge en exakt uppgift eftersom människohandel är en del av den organiserade brottsligheten. Den officiella brottsstatistiken påverkas av många olika faktorer till exempel anmälningsbenägenheten och resurser avsatta för upptäckt av dessa brott. Omfattningen är sannolikt betydligt högre än vad som framkommer i statistiken.

Lagstiftning på området

Människohandel

Den 18 mars 2010 överlämnade regeringen en proposition till riksdagen om ett förstärkt straffrättsligt skydd mot människohandel. I propositionen föreslogs en ny utformning av människohandelsbrottet som innebar en tydligare och mer ändamålsenlig brottsbeskrivning. Syftet var att effektivisera straffbestämmelsen och förstärka det straffrättsliga skyddet mot människohandel. Ändringarna innebar bland annat att kravet på att gärningsmannen genom en handelsåtgärd tar kontroll över offret – det s.k. kontrollrekvisitet – togs bort. Vidare avskaffades kravet på dubbel straffbarhet. Det innebär att människohandel inte behöver utgöra ett brott i det land det har blivit begånget för att det ska vara möjligt att dömas av svensk domstol och straffas i enlighet med svensk lag.

Den av regeringen nya föreslagna människohandelsbestämmelsen, som trädde i kraft den 1 juli 2010, lyder:

4 kap. 1 a § brottsbalken (2010:371)

Den som, i annat fall än som avses i 1 §, genom olaga tvång, vilseledande, utnyttjande av någons utsatta belägenhet eller med annat sådant otillbörligt medel rekryterar, transporterar, överför, inhyser eller tar emot en person i syfte att han eller hon ska exploateras för sexuella ändamål, avlägsnande av organ, krigstjänst, tvångsarbete eller annan verksamhet i en situation som innebär nödläge för den utsatte, döms för människohandel till fängelse i lägst två och högst tio år.

Den som begår en gärning som avses i första stycket mot en person som inte har fyllt 18 år döms för människohandel även om inte något sådant otillbörligt medel som anges där har använts.

Är ett brott som avses i första eller andra stycket mindre grovt, döms till fängelse i högst fyra år.

Koppleri/ grovt koppleri

Kopplersansvaret träffar den som främjar eller utnyttjar att annan har mer än en tillfällig sexuell förbindelse mot ersättning. Koppleriet kan bedömas som grovt om brottet avsett en verksamhet som bedrivits i större omfattning, medfört betydande vinning eller inneburit ett hänsynslöst utnyttjande. Ett koppleribrott kan också vara att bedöma som grovt om det har människohandelsliknande inslag och där flickor och kvinnor förs till Sverige i prostitutionssyfte från andra länder. Straffmaximum för grovt koppleri har höjts från sex till åtta år. Detta bland annat för att kunna straffa de som planerat och organiserat koppleriverksamhet av människohandelsliknande karaktär men där kravet på otillbörlig påverkan inte kunnat bevisas.

6 kap. 12 § brottsbalken (2004:406)

Den som främjar eller på ett otillbörligt sätt ekonomiskt utnyttjar att en person har tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning, döms för koppleri till fängelse i högst fyra år.

Om en person som med nyttjanderätt har upplåtit en lägenhet får veta att lägenheten helt eller till väsentlig del används för tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning och inte gör vad som skäligen kan begäras för att få upplåtelsen att upphöra, skall han eller hon, om verksamheten fortsätter eller återupptas i lägenheten, anses ha främjat verksamheten och dömas till ansvar enligt första stycket.

Är brott som avses i första eller andra stycket att anse som grovt, döms för grovt koppleri till fängelse i lägst två och högst åtta år. Vid bedömning av om brottet är grovt skall särskilt beaktas om brottet avsett en verksamhet som bedrivits i större omfattning, medfört betydande vinning eller inneburit ett hänsynslöst utnyttjande av annan.

Köp av sexuell tjänst

6 kap 11 § brottsbalken (2011:517)

Den som, i annat fall än som avses förut i detta kapitel, skaffar sig en tillfällig sexuell förbindelse mot ersättning, döms för köp av sexuell tjänst till böter eller fängelse i högst ett år.

Vad som sägs i första stycket gäller även om ersättningen har utlovats eller getts av någon annan.

Köp av sexuell handling av barn 6 kap. 9 § brottsbalken (2004:406)

Den som, i annat fall än som avses förut i detta kapitel, förmår ett barn som inte fyllt 18 år att mot ersättning företa eller tåla en sexuell handling, döms för köp av sexuell handling av barn till böter eller fängelse i högst två år.

Vad som sägs i första stycket gäller även om ersättningen har utlovats eller getts av någon annan.

För att underlätta lagföring av gärningspersoner infördes 2005 en bestämmelse i utlänningslagen om att bevilja tidsbegränsade uppehållstillstånd för utländska vittnen och målsägande när det anses befogat för genomförande av förundersökning och huvudförhandling i brottmål. Under 2013 har 60 beslut fattats av Migrationsverket om att bevilja tidsbegränsade uppehållstillstånd för sådana bevispersoner. Den 1 juli 2007 ändrades bestämmelsen i utlänningslagen för att överensstämma med ett EU-direktiv om offer för människohandel. Det ställs nu krav på bevispersonen att denne ska samarbeta med de brottsutredande myndigheterna, bryta alla förbindelser med de personer som är misstänkta för brott m.m. På ansökan av förundersökningsledaren kan nu också ett uppehållstillstånd under 30 dagar utfärdas om bevispersonen vill ha betänketid (även kallad reflektionsperiod) för att återhämta sig och för att kunna ta ställning till om hon eller han vill samarbeta med de brottsutredande myndigheterna.

Att se och upptäcka människohandel, prostitution och koppleri

Misstanke om att en person är utsatt för människohandel, prostitution eller koppleri lämnas in till polisen. I de fall där den anmälda personens identitet inte är känd kan polisen inte direkt se om en anmälan inkommit vid ett tidigare tillfälle. Därför kan det vara bra att informera polisen om eventuella tidigare anmälningar. Det är viktigt att polisen får tipsen så fort som möjligt, då de

utsatta kanske bara är kvar på samma plats under en kort tidsperiod. Detta är inte detsamma som att göra en anmälan om brott. De uppgifter som lämnas till polisen för att diskutera en situation eller personer behandlas som underrättelseinformation. Det är polisen som avgör hur bearbetningen av den informationen ska ske. Det krävs inte någon särskilt hög misstankegrad för att inleda en förundersökning av brott. Ring och rådgör med polisen – alla omständigheter kan vara av betydelse. Det är bättre att ringa en gång för mycket än för lite. Det är polisen som bedömer om det rör sig om människohandel eller inte. För indikationer och tecken se ”verktygslådan”.

Samverkansaktörer

Operativ samverkan mellan myndigheter är en grundläggande förutsättning för att på bästa sätt kunna tillgodose personers stödbehov, men även för att möjliggöra en effektiv utredning av det eventuella brottet. Alla berörda aktörer tjänar på samverkan.

Varje myndighet ansvarar i enlighet med sitt mandat och uppdrag. I varje enskilt ärende bör respektive myndighet utse en ansvarig kontaktperson för att underlätta kontakten mellan myndigheter, samt med andra berörda aktörer, till exempel boende. Det är viktigt med återkoppling mellan berörda myndigheter, till exempel när beslut har tagits i gemensamma ärenden, kontaktpersonen har ändrats eller då nya omständigheter har uppstått och som kan vara betydelse för fortsatt handläggning.

Tillfälligt uppehållstillstånd för utsatta bevispersoner ska sökas så fort som möjligt, så att kommuner och landsting får täckning för sina kostnader. Se nedan under avsnittet ”Migrationsverket”.

I de fall sekretess föreligger, underlättar det processen om man kan få medgivande om att bryta sekretessen så snart som möjligt.

Rutiner för information till utsatta personer är mycket viktiga. Det kan vara så att personen inte vet var den befinner sig, inte kan språket eller känner till de svenska socialförsäkrings- eller samhällsstöden. Använd därför alltid tolk vid språksvårigheter. Helst ska samma tolk anlitas under hela förundersökningen. Den personen har då klart för sig hela problematiken.

Det förekommer också att personer i prostitution, koppleri och människohandel inte anser sig vara utsatta. Personen kan även känna skuld över det han eller hon har varit med om. Bemöt henne eller honom som individer och med respekt för att personer kan uppträda olika. Det kan förekomma att en våldsutsatt inte heller vill medverka i förundersökningen. Det kan då underlätta för den brottsutsatte och utredningen, att denne då istället har kontakt med någon ideell organisation för att bearbeta rädslan för samarbete med myndigheter.

Polismyndigheten

Polisen ska förebygga brott, övervaka den allmänna ordningen och säkerheten, bedriva spaning och göra brottsutredningar. Polisen i Sverige är sedan 2015 en nationell myndighet.

Misstanke om att en person är utsatt för människohandel, prostitution eller koppleri lämnas in till polisen, (via t ex telefon, eller e-post). Telefonnummer är 114 14. Det är viktigt att polisen får tipsen så fort som möjligt, då de utsatta eventuellt endast vistas kortvarigt på en och samma plats. Att kontakta 11414 är inte detsamma som att göra en anmälan om brott.

De uppgifter som lämnas till polisen initialt behandlas som underrättelseinformation. Det är polisen som avgör hur bearbetningen av den informationen ska ske. Därefter gör polis och åklagare en bedömning om vad det kan anses vara fråga om för brott.

Det krävs inte någon särskilt hög misstankegrad för att inleda en förundersökning om brott. Ring och rådgör med polisen – alla omständigheter kan vara av betydelse. Det är bättre att ringa en gång för mycket än för lite. Det är alltid en åklagare som är förundersökningsledare i ett ärende med misstänkt människohandel och som har att fatta beslut om någon ska anhållas eller om andra tvångsmedel, som exempelvis husrannsakan, ska vidtas.

I samband med prostitution är det viktigt att vara uppmärksam på att det alltid finns anledning att misstänka brott, som brott mot sexköpslagen, koppleri och människohandel. I de fall där det rör sig om en utländsk person måste polisen först utreda omständigheterna kring varför personen befinner sig i Sverige och om någon person kan misstänkas ligga bakom organiseringen.

Människohandel

Enligt Rikspolisstyrelsen kan det vara svårt att uppskatta hur många som kan ha fallit offer för människohandel i Sverige under 2013. Förutom människohandel för sexuella ändamål finns arbetskraftsexploatering - att en persons arbetskraft utnyttjas i en situation som den drabbade inte kan ta sig ur - handel med mänskliga organ och en situation då en person blivit tvingad in i ett äktenskap, kan vara människohandel. Det kan också handla om att tvingas begå brott eller tiggas.

Antalet människohandelsoffer som uppdagas i Sverige beror till stor del på vilka resurser som läggs ner på att uppdaga denna brottslighet, hur mycket tips som kommer in till polisen samt på den kompetens som finns inom polisorganisationen. Nivån på dessa insatser har tidigare skiftat mellan polismyndigheter och har sett olika ut från år till år. Från och med 2015 är Polisen en nationell myndighet, vilket ska underlätta gränsöverskridande arbete.

Att se och upptäcka människohandel, prostitution och koppleri

För indikationer och tecken se ”verktygslådan”.

Åklagarmyndigheten

Åklagarkammaren i Nyköping handlägger brott som begåtts i Nyköping, Oxelösund, Trosa, Gnesta, Katrineholm, Flen och Vingåkers kommuner. Kammaren arbetar mot Nyköpings tingsrätt.

Åklagarkammaren i Eskilstuna handlägger brott som begåtts i Eskilstuna och Strängnäs kommuner. Kammaren arbetar mot Eskilstuna tingsrätt.

Förundersökningsledare

När det gäller ärenden gällande människohandel är alltid åklagaren förundersökningsledare. Det operativa ansvaret ligger på de internationella åklagarkamrarna i dessa ärenden. Det är åklagaren som fattar beslut om någon ska anhållas eller om andra tvångsmedel som husrannsakan skall vidtas etc. Då förundersökningen är färdigställd kan åklagaren väcka åtal och för sedan talan mot den misstänkte i domstolen.

Tidsbegränsat uppehållstillstånd, TUT

Redan samma dag då ett tillslag genomförts, är det viktigt att åklagaren begär tidsbegränsat uppehållstillstånd (TUT) till Migrationsverket för eventuella målsäganden och andra bevispersoner.

Samordningsrutiner

På området finns centrala styrdokument som reglerar samverkan/ rutiner mellan åklagarmyndigheten och Migrationsverket. Det är viktigt att förundersökningsledaren återkopplar till Migrationsverket vid förändringar i ärendet som kan påverka Migrationsverkets handläggning, som till exempel då bevispersonen har lämnat landet. En nära samverkan med polisen är central.

Migrationsverket

Vid upptäckt är det största ansvaret att tipsa eller anmäla till polisen. Man ska också rapportera på en speciell blankett hos Migrationsverket att man har anmält.

Migrationsverket ska ansvara för att se till att kontakt för annat boende ordnas, i de fall då personen är asylsökande. Gäller det ett barn ska Migrationsverket anmäla till socialtjänsten i berörd kommun. Migrationsverket ska bevilja TUT till bevispersoner.

TUT kan utfärdas om

- Det behövs för att förundersökning eller huvudförhandling i brottmål ska kunna genomföras
- Personen klart visat sin vilja att samarbeta med de brottutredande myndigheterna
- Personen har brutit alla förbindelser med gärningsmännen

Identifiering

Migrationsverkets personal kan i sin dagliga verksamhet komma i kontakt med personer som kan misstänkas vara utsatta för människohandel. Ibland berättar den utsatte själv vad som hänt, men ibland försöker man av olika skäl dölja sin situation. Nedanstående rutiner är framtagna för att ge stöd till personalen på Migrationsverket, och tydliggöra vilken roll verket har avseende/beträffande arbete mot människohandel.

Om personalen möter en sökande som de tror har varit utsatt för människohandel ska vi visa att den sökandes situation tas på allvar och att det är tillåtet att berätta för oss vad som hänt. Många utsatta kan vara hotade, misshandlade och våldtagna. Vi ska därför informera om hjälp som finns att tillgå även utanför Migrationsverket.

Det kan vara svårt att få en utsatt person att våga berätta om det som denne varit utsatt för. Vi ska därför informera om att människohandel rubriceras som ett allvarligt brott i Sverige och att det finns hjälp att få. De poliser och socialarbetare som arbetar med detta är professionella och vana att träffa offer för människohandel. För indikationer och tecken se bilaga ”verktygslådan”.

Rutiner gällande barn

Enligt 14 kap. 1 § första stycket p 1 och 3 socialtjänstlagen (2001:453) (SoL) är Migrationsverket och de som är anställda inom Migrationsverket skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa.

Anmälningsskyldigheten gäller för samtliga anställda. Det är alltså inte begränsat till den person som handlägger ärendet utan all personal kan komma att göra iakttagelser som kan medföra att anmälningsskyldigheten inträder.

Rutiner vid misstanke

Vid misstanke om människohandel ska utredningen anpassas efter rådande rutiner. Migrationsverket har dock inte skyldighet att utreda själva sakfrågan utan detta är en polisiär sak. Det Migrationsverket ska göra är att anpassa utredningen till situationen.

Möjligheten att lämna uppgifter till polis och åklagare regleras bland annat i 10 kap. 21,22 och 24 § § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Människohandelsbrott (BrB 4:1 a §) är ett sådant brott som verket får lämna uppgifter om. Den som misstänker att en person är offer för människohandel ska omgående rapportera eller lämna tips om detta till polisen. Det är inte detsamma som att göra en ”anmälan” om brott.

Tillstånd

Enligt 5 kap. 15 § Utlänningslagen ska tidsbegränsat uppehållstillstånd beviljas en utlänning som vistas här, om det behövs för att kunna genomföra förundersökning eller huvudförhandling i brottmål. Ett sådant uppehållstillstånd kan beviljas även till en person som har ett lagakraftvunnet beslut om avvísning eller utvisning (prop. 2012/13:125 s. 97f)

Tillstånd får beviljas för målsägande och vittnen (s.k. bevispersoner) som redan vistas i landet och vars medverkan kan vara av betydelse för en rättsprocess. Bestämmelsen har införts främst för bevispersoner i mål som rör människohandel och liknande brottslighet. Den kan dock utnyttjas även vid rättsprocesser som rör andra brott.

Det är enbart en förundersökningsledare som kan ansöka om ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för så kallade bevispersoner. Om förundersökningsledaren bedömer att minimitiden om sex månader är för kort bör den tid för vilken det första tillståndet söks anges i ansökan. Vid en eventuell förlängningsansökan ska förundersökningsledaren ange den tid för vilken tillståndet söks.

Ansökan bör inges omgående till Migrationsverket. Någon ansökningsavgift ska inte tas ut. Ansökningsdagen har betydelse för den statliga ersättning som kan utgå till en kommun för dess kostnader för bistånd till en bevisperson.

Syftet är att bevispersonerna ska kunna stanna i Sverige en tid för att vittna eller på annat sätt medverka i rättsprocessen. Under tillståndstiden kommer bevispersonerna att få tillgång till hälso- och sjukvård samt socialt bistånd enligt SoL. Vård och bistånd ges av kommuner och landsting som sedan kan återsöka kostnaderna från staten.

Giltighetstiden för tillståndet ska uppgå till minst sex månader och kan förlängas. Vid förlängning av tillstånd gäller inte någon minimitid. Om

utlänningen vill ha betänketid för att ta ställning till om han/hon vill samarbeta med de brottsutredande myndigheterna, ska ett tidsbegränsat uppehållstillstånd på 30 dagar meddelas på ansökan av förundersökningsledaren. Ett uppehållstillstånd för betänketid kan förlängas om det finns särskilda skäl.

Om medföljande barn även har vårdnadshavare i hemlandet bör Socialtjänsten kontaktas för att utreda huruvida barnet ska återförenas med vårdnadshavare i hemlandet eller vara kvar hos vårdnadshavare i Sverige.

När rättsprocessen är över och tillståndet eller tillstånden löpt ut ska personen ifråga lämna landet.

Ekonomiskt ansvar

De målsäganden och vittnen som har beviljats tidsbegränsade uppehållstillstånd för att närvara vid en förundersökning, eller huvudförhandling i brottmål, ska ha tillgång till samma hälso- och sjukvård, samt bistånd enligt SoL, som i Sverige bosatta personer. Bistånd enligt socialtjänstlagen kan även utgå under ansökningstiden. Utlänningar som har tidsbegränsade uppehållstillstånd som bevispersoner, eller utlänningar för vilka sådana tillstånd är under prövning, omfattas inte av lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. så länge tillståndet gäller.

Kommuner och landsting har rätt till ersättning av staten – genom Migrationsverket – för de faktiska kostnader som uppkommit. Föreskrifter om rätten till ersättning finns i 5, 9a och 9b § förordningen (2002:1118) om statlig ersättning för asylsökande m.fl., den så kallade asylersättningsförordningen.

Återvändande

Genom ett samarbete med Länsstyrelsen i Stockholms län kan Migrationsverket erbjuda ett tryggt mottagande och stödinsatser vid hemkomst för personer utsatta för prostitution och människohandel. Det gäller även för personer utsatta i annat land än Sverige.

Länsstyrelsen i Stockholms län har ett pågående regeringsuppdrag att utveckla ett återvändandeprogram för personer som är utsatta för prostitution och människohandel. Därför har pilotprojekt AVRRTIPP-SWE startats, som innefattar handläggning av återvändandeärenden i samarbete med Internationella migrationsorganisationen (IOM) i Helsingfors. Stödet inbegriper även stödinsatser vid hemkomst.

Vem kan få stöd i återvändandet?

En person kan erbjudas stöd av projektet om hon/han:

- har identifierats som, eller misstänks vara, utsatt för människohandel
- är utländsk medborgare och befinner sig i eller utsatt för prostitution i Sverige
- vill återvända frivilligt till sitt hemland

Till vem på Migrationsverket vänder man sig?

Om misstanke finns att en person är utsatt för människohandel ska i första hand kontakt tas med egna enhetens kontaktperson för arbetet mot människohandel. De allra flesta enheter inom prövningsverksamheten har kontaktpersoner.

Kontakt kan också tas med Migrationsverkets arbetsgrupp som kan vara behjälpliga med råd och stöd, se ”verktygslådan”.

Socialtjänsten

Kommunen har det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp de behöver enligt Socialtjänstlagen. Socialnämnden har i uppgift att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp. Enligt Socialtjänstlagen ska socialnämnden dessutom särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående och barn som bevittnat våld eller andra övergrepp, av eller mot närstående vuxna, kan vara i behov av stöd eller hjälp.

Socialtjänstlagen 2001:453

2 kap. 1 § SoL

- Varje kommun svarar för socialtjänsten inom sitt område, och har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp de behöver. Detta innebär ingen inskränkning i det ansvar som vilar på andra huvudmän.

5 kap. 11 § andra stycket SoL

- Till Socialnämndens uppgifter hör att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp.
- Socialnämnden ska särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation.
- Socialnämnden ansvarar för att ett barn, som utsatts för brott, och dennes närstående får det stöd och den hjälp som de behöver.
- Socialnämnden ska också särskilt beakta att ett barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är offer för brott och ansvara för att barnet får det stöd och den hjälp som barnet behöver.

Det finns ingen specifik lagstiftning i Sverige för stöd, skydd eller sjukvård till offer för människohandel utan deras rättigheter måste sökas inom ramarna för den allmänna lagstiftningen.²

Grundprincipen är att den kommun där den enskilde vistas, vistelsekommunen, har det yttersta ansvaret. Men, en annan kommun än

---

² Barn som offer för människohandel –Särskilt om stöd och rehabiliteringsåtgärder, men också om politik, rättsregler och institutioner, Brottsoffermyndigheten Umeå 2013

vistelsekommunen kan ha ansvar för stöd och hjälp. Om det står klart att en annan kommun har ansvaret, ska vistelsekommunens ansvar vara begränsat till akuta situationer. Om den enskilde är bosatt i en annan kommun än vistelsekommunen, ska bosättningskommunen ansvara för det stöd och den hjälp som den enskilde behöver. Det är inte acceptabelt att den enskilde nekas stöd och hjälp med hänvisning till att en annan kommun har ansvaret. Bosättningskommunen har det huvudsakliga ansvaret för den enskilde, även om han eller hon vistas i en annan kommun. Vistelsekommunen är dock alltid skyldig att genomföra de insatser som den akuta situationen kräver, t.ex. skyddat boende och ekonomiskt bistånd, i avvaktan på att bosättningskommunen erbjuder behövliga insatser.

I 3 kap. 10 § SOSFS 2014:4 står det att Socialnämnden vidare ska samverka externt med andra verksamheter, myndigheter och organisationer som berör för att skapa förutsättningar för att samordna insatserna från de olika aktörerna så att de inte motverkar varandra.

Med bosättningskommun avses:

- Den kommun där den enskilde är stadigvarande bosatt, eller
- Den kommun som den enskilde har sin starkaste anknytning till, om det är en annan kommun än den där han eller hon är stadigvarande bosatt, eller om den enskilde inte har någon stadigvarande bostad.

I ärenden som rör människohandel är alltid vistelsekommunens socialtjänst den mottagande enheten. Efterarbetet, efter den mer akuta situationen, är organiserad på olika sätt i landets kommuner. Efter akutsituationen kommer ärendet att lämnas över till socialtjänsten i aktuell kommun.

När det rör personer som härrör från andra länder och där tillfälligt uppehållstillstånd (TUT) kan bli aktuellt, ansvarar socialtjänsten i vistelsekommunen. I ärenden där det förekommer barn under 18 år handläggs ärendet i den aktuella kommunen enligt vistelsebegreppet.

I ärenden som rör personer vilka är skrivna i någon av kommunerna i Södermanlands län (främst prostitution och koppleriärenden), är ansvaret respektive kommuns och vistelsebegreppet är styrande. I akuta ärenden kvällstid och helger kontaktas respektive kontaktperson/funktion. För kontaktuppgifter se ”verktygslådan”.

Anmäla brott

Socialtjänsten kan utan hinder av sekretesslagen anmäla brott eller lämna upplysningar till polis eller åklagare om straffet för brottet är fängelse i minst ett år. När det gäller brott som rör personer under 18 år har socialtjänsten skyldighet att anmäla brott. Människohandel är ett sådant brott.

I ärenden med misstänkt människosmuggling, kan det finnas skäl att i ett initialt skede vara uppmärksam på att även människohandelsliknande omständigheter kan förekomma. Även om de smugglade har kontakt med smugglaren på frivillig basis, så är de offer för människosmuggling i en utsatt situation och riskerar att utnyttjas i sammanhanget, t ex i form av sexuell

utnyttjande eller tvångsarbete. Människosmugglaren kan alltså ha gjort sig skyldig till människohandelsbrott.

Hur kan Socialtjänsten nås av information rörande prostitution och människohandel?

Socialtjänsten kan komma i kontakt med prostitution i samband med exempelvis ekonomiskt bistånd, missbruk eller andra problem så som destruktiva beteenden. Det är av stor betydelse att personal inom socialtjänsten bör ha grundläggande kunskaper inom området. Det blir viktigt att ha förmågan att kunna ställa frågor om sex mot ersättning på ett respektfullt sätt och att även följa upp dessa ärenden.³

Hur socialtjänsten nås av information

- Personen tar själv kontakt med Socialtjänsten
- Med hjälp av privatperson
- Personen har upptäckts av polisen
- Personen har uppmärksammats av Migrationsverket
- Personen har uppmärksammats av Skolan
- Personen har uppmärksammats av annan myndighet¹

Återvändande

Alla åtgärder i en återvändarprocess ska eftersträva att återställa personens mänskliga rättigheter och förhindra att han eller hon utsätts för ytterligare kränkning och traumatisering. Ett väl genomfört återvändande där svenska aktörer samordnar sitt agerande tillsammans med sina motparter i personens hemland, kan öka möjligheterna för personen att ta sig ur den situation som från början var skälet till att personen hamnade i prostitution, koppleri eller människohandel. Dessutom kan det minska risken för att personen på nytt fångas upp av människohandlare eller tidigare kontakter vid sin hemkomst. Kontakter med det Nationella Metodstödsteamet, NMT, kan vara aktuellt för att få stöd om goda rutiner vid återvändande och också information om aktuellt land.

Kostnader för tolkning och ledsagning kan återsökas om personen har tillfälligt uppehållstillstånd, TUT. (se vidare under avsnittet Migrationsverket)

Särskilda behov gällande personer under 18 år

Socialtjänsten skall ha ett tydligt barnperspektiv. Socialnämnden ska verka för att barn och ungdomar växer upp under trygga och goda förhållanden. Ansvaret är detsamma för alla barn, oavsett om de har uppehållstillstånd eller inte.

---

³ Barn som offer för människohandel –Särskilt om stöd och rehabiliteringsåtgärder, men också om politik, rättsregler och institutioner, Brottsoffermyndigheten Umeå 2013

När det gäller brott som rör personer under 18 år har socialtjänsten skyldighet att anmäla brott till Polisen. Socialtjänsten har skyldighet att utreda ensamkommande barns livssituation och ska om nödvändigt omhänderta den unge enligt LVU (lagen om vård av unga). Då skall både Migrationsverket och polisen informeras. God man/förmyndare skall utses för ensamkommande barn. Socialtjänsten har skyldighet att undersöka och godkänna boenden för personer under 18 år.

Innan kontakt tas med ambassad eller beskickning bör socialtjänsten kontrollera med Migrationsverkets asylenhet så att personen inte är asylsökande. Om kontakt ska tas med myndigheter eller organisationer i ursprungsländer runt Östersjön bör den nationella koordinatören för aktuellt land kontaktas (dessa koordinatörer har utsetts inom ramarna för Östersjöstaternas råds arbete).

Vid behov ska en god man utses som bevakar barnets rättigheter, såväl socialt, juridiskt som ekonomiskt och ansvarar för barnets vård och omsorg.

Samordningsrutiner

Socialtjänsten är ytterst ansvarig för samverkan. Tydlig ansvarsfördelning, kontinuerlig kontakt och återkoppling är centralt, omständigheter som framkommer eller beslut som fattas som kan vara av vikt för inblandade myndigheter skall informeras vidare till dem, med hänsyn tagen till sekretessen, när ärendet avslutas hos en myndighet skall vid behov överföring ske till annan myndighet.

Polisen ska kontaktas vid misstanke om människohandel, eller andra brott.

Landstinget Sörmland

Landstingets vision är det öppna landstinget. Landstinget Sörmland verkar för varje persons rätt till god hälsa, kultur och utbildning. Alla människor har lika rättigheter och bemöts utifrån sina förutsättningar.

Målet för hälso- och sjukvården är en god hälsa och en vård på lika villkor för hela befolkningen. Vården skall ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet. Den som har det största behovet av hälso- och sjukvård skall ges företräde till vården.

Landstingets åtagande för asylsökande, kvotflyktingar, anknytningar samt papperslösa är för barn -18 år och vuxna:

Hälso- och sjukvård, tandvård samt habilitering och hjälpmedel på samma villkor som för vuxna, barn och ungdomar som är folkbokförda i Sörmland. Om någon som vistas inom landstinget utan att vara bosatt där behöver omedelbar hälso- och sjukvård, ska landstinget erbjuda sådan vård enl. § 4 hälso- och sjukvårdslagen.

Hälso- och sjukvårdens ansvar och roll när det gäller personer, som är involverade i prostitution och människohandel skiljer sig inte från personer som är folkbokförda i Sörmland utan vården ska erbjudas på samma villkor och utifrån varje individs förutsättningar.

Hur kommer hälso- och sjukvården i kontakt

Hälso- och sjukvården kommer i kontakt med personer utsatta för människohandel eller prostitution när hen söker vården, akut eller planerat. Kontakten kan vara initierad av patienten själv eller annan person/myndighet.

I landstingets befintliga riktlinjer rörande våld i nära relationer beskrivs ansvaret för den patientnära verksamheten i dess arbete med patienter utsatta för våld i nära relationer.

Landstingets riktlinjer för det patientnära arbetet omfattar:

- att upptäcka, identifiera och förebygga våldet
- att ge adekvat medicinskt och psykosocialt omhändertagande
- att göra korrekt dokumentation/rättsmedicinsk undersökning/rättsintyg
- att samverka med och hänvisa till andra berörda aktörer samt enligt Socialtjänstlagen 14 kap, 1 §:
- en anmälningsskyldighet till kommunens socialnämnd om ett barn (0-18 år) misstänks fara illa eller far illa

Grunden för utförande av dessa uppgifter är ett gott bemötande samt kunskap om våld i nära relationer. I landstingets vårdprogram finns uttryckt vad ett gott och adekvat bemötande samt omhändertagande innebär.

Motsvarande ansvar har vården i mötet med en patient där misstanke väckts om utsatthet för människohandel eller prostitution.

Anmäla brott – Sekretessgenombrott

Hälso- och sjukvårdspersonalen har en möjlighet att anmäla ett brott i de situationer där de får kännedom om att patienten har utsatts för grovt brott som människohandel, prostitution eller koppleri men patienten själv vill inte anmäla till polisen.

Beslut om sekretessgenombrott ska fattas i samråd på arbetsplatsen och i dialog med överordnad/bakjour. Om tveksamhet finns om misstänkt gärning rubriceras som grövre brott - minst ett års fängelse - kan personalen rådgöra med polis eller åklagare i oidentifierad form innan ställning tas till om förutsättningarna för sekretessgenombrott föreligger eller inte

Samverkansarenor

Redan befintliga samverkansarenor där landstinget ingår som part är barnahus, familjecentraler, ungdomsmottagningar, samverkansgrupper mot våld i nära relationer, i Södra länsdelen, FRIDA (Katrineholm, Vingåker), STOPP (Eskilstuna, Strängnäs).

I 3 f § hälso- och sjukvårdslagen finns bestämmelser om att landstinget tillsammans med kommunen ska upprätta en individuell plan när en enskild har behov av insatser både från hälso- och sjukvården och socialtjänsten. En så kallad SIP- plan ska upprättas.

Länsstyrelsen

Samordning

Länsstyrelsen har av regeringen uppdraget att samordna insatser som syftar till att motverka prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

Länsstyrelsen i Södermanlands län ansvarar för att samordna de myndigheter i länet som kommer i kontakt med personer utsatta för prostitution och människohandel. Länsstyrelsen har också i detta uppdrag regelbunden kontakt med ideella organisationer i länet som arbetar för att motverka prostitution och människohandel.

Syftet är att informera om myndigheternas samverkan, fånga upp organisationernas erfarenheter och att samordna insatser där dessa deltar.

Samverkansgrupp – ”spetsgruppen”

Minst två gånger per år samlas representanter för respektive myndighet som deltar i samverkan, för övergripande uppföljning av arbetet. Länsstyrelsen är sammankallande för denna samverkansgrupp.

Information

Länsstyrelsen har också uppdraget att på annat sätt sprida information i länet kring dessa frågor.

Verktogsåda

Nationellt Metodstödsteam (NMT)

I samråd med de statliga aktörer som arbetat längst mot människohandel och prostitution, finns sedan 2009 ett Nationellt Metodstödsteam mot prostitution och människohandel (NMT) under ledning av Länsstyrelsen i Stockholms län. Myndigheter har möjlighet att direkt kontakta NMT för råd och stöd i arbetet. Avsikten är att detta team ska fungera som en strategisk resurs för myndigheter, handläggare och samverkansgrupper.

Teamet består av representanter från polismyndigheter, socialtjänster, Åklagarmyndigheten och Migrationsverket.

Misstänker du människohandel?

Ring Hotline: 010-223 11 40

Länkar

Det nationella metodstödsteamet:

www.nmtsverige.se.

Tryggare återvändande:

<http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/Sv/manniska-och-samhalle/jamstalldhet/prostitutionochmanniskohandel/Pages/tryggare-atervandande.aspx>

Stödprogram boenden:

<http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/Sv/manniska-och-samhalle/jamstalldhet/prostitutionochmanniskohandel/Pages/stodprogram.aspx>

Publikationer

<http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/Sv/manniska-och-samhalle/jamstalldhet/prostitutionochmanniskohandel/Pages/publikationer.aspx>

Exploatering av barn

<http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/Sv/manniska-och-samhalle/jamstallldhet/prostitutionochmanniskohandel/exploatering-av-barn/Pages/lanksamling.aspx>

Mall för ansökan om tillfälligt uppehållstillstånd

<http://projektwebbar.lansstyrelsen.se/nmtsverige/Sv/Pages/mall-for-ansokan-tut.aspx>

Dokumentation från nationell konferens om människohandel och sexuell exploatering 2015

Presentationer från föreläsare, filmer, länkar till dokument m.m.:

<http://projektwebbar.lansstyrelsen.se/nmtsverige/Sv/dokumentation-fran-utbildningar-och-seminarier/Pages/nationell-konferens-om-manniskohandel-och-sexuell-exploatering-23-24-mars-2015.aspx>

Att se och upptäcka prostitution och människohandel

Indikatorer som kan ge misstanke om att en person är utsatt för människohandel, prostitution eller koppleri

- Innehar falska id-handlingar eller resedokument eller saknar sådana
- Marknadsförs på etablerade Internetsidor för prostitution
- Blir regelmässigt flyttad från en plats till en annan
- Känner inte till adressen till det egna boendet
- Det finns tecken på organisering, sårbarhet och/eller exploatering
- Är dåligt behandlad fysiskt och psykiskt
- Har fått sin reskostnad till destinationslandet betald och är tvungen att betala tillbaka genom att arbeta eller presentera tjänster i destinationslandet
- Visar misstro mot myndigheter/ myndighetspersoner
- Är hotad att bli anmäld till myndighet
- Har fattat ett beslut under falska förutsättningar eller löften
- Uppför sig som att hon eller han vore instruerad av andra
- Uppfattas som styrd av sin mobiltelefon
- Tillåter andra att föra sin talan när personen blir direkt tillfrågad
- Är bunden av skulder, t ex för hyra, annonsering, mat och annat
- Får ingen eller mycket liten betalning för utfört arbete/tjänster
- Saknar möjlighet att själv ta sig ifrån situationen och hem
- Saknar frihet att kontakta familj och vänner
- Har begränsad eller ingen möjlighet till socialt umgänge
- Har begränsad eller ingen tillgång till nödvändig hälso- och sjukvård
- Har skador som kan vara orsakade av övergrepp
- Har vänt på dygnet eller ha oregelbundna tider
- Ger intryck av att hennes eller hans rörelser är övervakade
- Ångest eller destruktivt beteende
- Visar tecken på rädsla eller stress

När det gäller barn, tänk även på följande:

- Reser utan sällskap av föräldrar
- Reser i grupp av människor som inte är släkt med varandra
- Är registrerad hos socialtjänst/polis i flera städer eller länder
- Har pengar, mobiltelefoner, smycken, plånböcker eller andra

- värdesaker på sig, som han/hon inte kan redogöra för
- Är engagerad i arbete/tjänster som inte är ämnade för barn
- Har en ”fixare” - en vuxen - som aldrig är långt borta och som övervakar barnets verksamhet
- Bor under ovärdiga förhållanden
- Har ett telefonnummer som han/hon är instruerad att ringa vid kontakt med myndigheter
- Bristande skolgång
- Sakna möjlighet till lek eller fritid
- Sakna vänner i egen ålder förutom de andra som utför arbete/tjänster
- Äta avskilt från andra medlemmar i ”familjen”
- Barnets historia verkar påhittad, inlärd och har uppenbara fel
- Barnets beteende avviker från normalt beteende för barn i samma ålder
- Barnet verkar stressad, rädd, undvikande, tyst, apatisk
- Barnet kan vara utmattad, trött, undernärd – eller bekräftar det om någon frågar
- Barnet verkar orolig, fysiskt/verbalt utagerande, apatisk, undvikande, tyst

För Socialtjänsten att särskilt tänka på när det gäller barn:

- Finns behov av att utse en god man?
- Vilket är det bästa och lämpligaste sättet att kommunicera med personen på? Behövs tolk? Manlig eller kvinnlig tolk? Vilket språk? Vilka behov och önskemål har den utsatta?
- Har polisanmälan gjorts? Polisens bedömning av eventuell hotbild, pågår polisutredning?
- Socialtjänsten ska vid behov, och ibland i samråd med andra aktörer, inventera lämpliga boenden som finns tillgängliga, Finns det boenden med speciell kompetens gällande denna problematik? Finns det en hotbild? Behövs boende utanför kommunen? Kan flera personer i samma ärende placeras tillsammans eller inte?
- Har förundersökningsledare (åklagare) ansökt om tillfälligt uppehållstillstånd till Migrationsverket? Detta är en förutsättning för att få ersättning av staten för utgifter. Har åklagare fått ärendet? Har målsägarbiträde utsetts? Vilken status har personen hos Migrationsverket?
- Finns behov av ekonomiskt och socialt stöd? Behövs mat/hygien/klädpengar? Behöver personen praktiskt stöd med inköp eller annat?
- Finns det behov av psykosocialt stöd, krishantering eller sjukvård? Beakta självmordsrisken och självskadebeteende.
- Om personen är under 18 år – ta reda på vilken relation den minderåriga har med sin vårdnadshavare, finns det behov av god man? Är rekvisiten för LVU-omhändertagande uppfyllt?

Kontaktuppgifter

Polisen	Tel: 114 114
----------------	--------------

Kommuner	
Flen	<u>Dagtid:</u> 0157-43 00 00 <u>Kväll/natt:</u> 0157-43 03 15
Gnesta	<u>Dagtid:</u> 114 14 <u>Kväll/natt:</u> 114 14
Katrineholm	<u>Dagtid:</u> Barn, unga och vuxna 0150-48 83 00, Frida (verksamhet för våldsutsatta) 0150-575 26 <u>Kväll/natt:</u> Sociala beredskapen nås via 112
Nyköping	<u>Dagtid:</u> Vuxenenheten 0155-45 70 03, Mejram (verksamhet för våldsutsatta) 0155-24 81 01 <u>Kväll/natt:</u> Social beredskap 073-773 72 73
Oxelösund	<u>Dagtid:</u> Socialtjänst vuxna 0155-380 00 <u>Kväll/natt:</u> Social beredskap via polis 114 114
Strängnäs	<u>Dagtid:</u> Individ och familjeomsorg 0152-299 95 <u>Kväll/natt:</u> Social beredskap 08-454 22 19
Trosa	<u>Dagtid:</u> 0156-521 10 <u>Kväll/natt:</u> 08-523 038 70
Vingåker	<u>Dagtid:</u> Individ och familjeomsorg 0151-191 61 <u>Kväll/natt:</u> Social beredskap SOS alarm 08-454 29 48 Beredskapen finns tillgänglig: måndagar 18:00-07:00 tis-tors 17:00-07:00 fredagar från 16:00- helger inkl. röda dagar till 07:00 efterföljande vardag
Eskestuna	<u>Dagtid:</u> Mottagning IFO 016-710 29 77 <u>Kväll/natt:</u> Socialjour 112

Migrationsverket	
Asylprövningen	louise.weber@migrationsverket.se
Mottagning	gunnel.svedberg@migrationsverket.se
Tillstånd utom AT	annica.carlson@migrationsverket.se emelie.thoren@migrationsverket.se
Arbetsstillstånd	annie.emilsson@migrationsverket.se
Rättslig styrning	daniel.grynfarb@migrationsverket.se
Central samordnare	kajsa.tornqvist.netz@migrationsverket.se

Landstinget	Tel: 0155-24 50 00 Sjukvårdsrådgivningen 1177
-------------	--

Länsstyrelsen	010-223 40 00
---------------	---------------

Referenser

Handlingsplan mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål (Regeringens skrivelse 2007/08:167)

<http://www.regeringen.se/rattsdokument/skrivelse/2008/07/skr.-200708167/>

Nationella riktlinjer för arbetet mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål (Länsstyrelsen i Stockholm 2011) ISBN/ISSN-nr:978-91-7281-401-1:

<http://projektwebbar.lansstyrelsen.se/nmtsverige/Sv/nationella-riktlinjer/Pages/default.aspx>

Rapporten ”Prostitutionen i Sverige 2014. En omfattningskartläggning” (Länsstyrelsen i Stockholms län 2014) ISBN/ISSN 978-91-7281-636-7:

<http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2015/prostitution-kartlaggning-2014.pdf>

Det nationella metodstödsteamet:

www.nmtsverige.se.

Brottsförebyggande rådet: www.bra.se

Myndighetssamverkan för stöd till personer utsatta för människohandel och prostitution i Västmanlands län, Version 5, mars 2012, Länsstyrelsen i Västmanlands län 2012:

<http://www.lansstyrelsen.se/vastmanland/Sv/manniska-och-samhalle/jamstalldhet/prostitution-och-manniskohandel/Pages/index.aspx>

Länsstyrelsen i Södermanlands län ger årligen ut ett stort antal rapporter och publikationer som samlas i Länsstyrelsens publikationsarkiv.

Rapporter och andra publikationer kan hämtas på följande webbadress:
www.lansstyrelsen.se/sodermanland/sv/publikationer

www.lansstyrelsen.se/sodermanland